

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Theologicae De Virtutibus Ad Quas Ducit Et Vitiis
A Quibus Abducit Doctrina Lovaniensium De Gratia Christi**

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1684?]

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10951914-1

Th. 2170.

Q. IV

3.

103

104

THEOLOGIE MORALIS

TRACTATUS

APPENDIX

PROPOSITIONES

CONTINENS

THESES THEOLOGICÆ
DE
VIRTUTIBUS
AD QUAS DUCIT
ET
VITIIS
A QUIBUS ABDUCIT
DOCTRINA LOVANIENSIIUM
DE
GRATIA CHRISTI,
QUAS PRÆSIDE
EXIMIO VIRO DOMINO AC MAGISTRO NOSTRO
GUMMARO HUYGENS Lyrano,
DEFENDET
GEORGIUS VERSCHUREN GELENSIS.
In Collegio ADRIANI VI. Pontificis die 12. Maii 1684.

LOVANI
Typis GUILIELMI STRYCKWANT sub aurea Lampade,

CONCLUSIO PRIM A.

Doctrina Lovaniensium de necessitate Gratiae per se efficacis pro hoc statu naturae lapsae sententiis Scripturae Sacrae ac S. Augustini hac Conclusionem non tam probatur, quam exprimitur, ut contentiones vitentur.

§. 1.

Necessitas Gratiae.

*N*ecessitas Gratiae ad quemlibet actum, nimirum verè bonum aut salutarem exprimitur his Scripturae Sacrae sententiis: *Sine me (inquit Christus) nihil potestis facere.* Joan. 15. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.* 2. Corinth. 3. *Gratià Dei sum id quod sum.* 1. Corinth. 15. Hinc operis boni initium perinde ac profectum, Scriptura Sacra Deo veluti auctori tribuit, dum ait: *Qui capit in vobis opus bonum perficiet.* Philip. 1. Similiter omnes actus bonos ei tribuit indiscriminatim Jac. 2. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est; descendens à Patre luminum.* Merito proinde adversus Pelagianos definitum est: *Gratiam Dei ad singulos actus dari.* Consonat S. Augustinus, qui postquam dixerat Epist. 107. *scimus gratiam Dei nec parvulis, nec majoribus secundum merita nostra dari, addit: Scimus majoribus ad singulos actus dari.*

§. 2.

Efficacia Gratiae.

*E*fficacia Gratiae exprimitur his Scripturae Sacrae sententiis: *Quis te discernit? quid habes quod non accepisti?* 1. Corint. 4. Nemo proinde in hoc statu naturae lapsae, in quo ista dicuntur, potest superaddendo actum bonum adjuutorio possibilitatis quod à Deo acceperit, seipsum discernere ab altero; quasi nimirum dum duo quipiam per omnia aequaliter à Deo praeveniuntur, possit alter ipsorum adversus alterum se extollere dicendo: ego cum adjuutorio possibilitatis ponendo ipsum actum, memetipsum discerno à te non ponente similem actum. Siquidem istud: *Quis te discernit? Quid habes, quod non accepisti?* ostendit quod nemo habeat actum bonum, per quem à quovis alio discernatur; vel si habeat, quod à Deo illum acceperit: Deus enim est, qui operatur in nobis & velle, & perficere, pro bona voluntate. Philip. 2. Hinc ipse Deus de plenitudine suae omnipotentiae promittit: *faciam ut in praeceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiat & operemini.* Eze. 36. Quando ergo voluntate nostrà bonum facimus sive operamur, Deus facit ut nos faciamus, & Deus operatur ut nos operemur. Non ergo eo modo ut gratia divina solummodo det posse bene agere, non autem ipsum agere: nam si ita res se haberet, verum esset dicere: est volentis & currentis, non miserentis Dei, potius quam: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Hoc autem postremum Rom. 9. non vero illud prius asseruit Apostolus. Eandem de efficacia gratiae sententiam indicant innumera loca Scripturae Sacrae, quibus Fides, Charitas, Patientia, Castitas, & generatim omnis actus salutaris, non vero sola possibilitas actum ponendi, Deo veluti largitori tribuitur: quod saepe fit expresse, nec minus saepe implicite; dum nimirum in oratione aut nobis aut aliis petitur aut peti jubetur non sola bene agendi possibilitas, sed ipsa bona actio, Eadem ratione efficaciam gratiae indicant orationes Ecclesiae, quibus rursus non sola bene videndi possibilitas, sed ipsa bona vita à Deo petitur: adeoque ab eo donari agnoscitur. Et quod pro

pro gratiæ efficacia specialiter notandum, Ecclesia petit, ut Deus *rebeldes nostras ad se compellas voluntates*. Iſtam gratiæ efficaciam ſexcentis locis profitetur S. Aug. contra Pelagianos, & maxime contra Semipelagianos. " Certum eſt, inquit, nos mandata ſervare, ſi volumus; ſed quia *preparatur voluntas à Deo*, ab ipſo petendum eſt, ut tantum velimus, quantum ſufficit, ut volendo faciamus: certum eſt nos velle cum volumus, ſed ipſe facit ut velimus bonum, de quo dictum eſt, quod paulo ante poſui: *preparatur voluntas à Domino*: de quo dictum eſt: *à Domino grefſus hominis dirigentur, & viam ejus volet*; de quo dictum eſt; *Deus eſt, qui operatur in vobis & velle*. Certum eſt nos facere, cum facimus, ſed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficaciffimas voluntati, qui dixit: *Faciam ut in juſtificationibus meis ambuletis, & judicia mea obſervetis & faciatis*; cum dicat: *faciam ut faciatis*, quid aliud dicit, niſi *auferam à vobis cor lapideum*, unde non faciebatis, & dabo cor obediens, unde faciatis? Ille facit ut faciamus, cui dicit homo: *Pone Domine cuſtodiam ori meo*: quod beneficium Dei jam fuerat conſecutus, qui dixit *poſui ori meo cuſtodiam*., Lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 16. Quatuor alias S. Auguſtini expreſſiones de efficaciã gratiæ videre licet in Theſibus noſtris de Doctrina S. Auguſtini circa prædeſtinationem & gratiam Chriſti: in quibus expreſſionibus, quod ſpecialiter ſervit rei hujus elucidationi, gratia per ſe efficaci (ipſe vocat *adjutorium quo*) opponitur *adjutorio ſine quo non*, id eſt, tali quod ſolummodo poteſt eſſe efficaci ab eventu, ſive à determinatione qua voluntas adjutorium poſſibilitatis determinat ad actum.

§. 3.

Gratiã non datur ex meritis.

Ad jutorium iſtud ſive gratia non datur ex operibus, ſive non ex meritis nature noſtræ: nam ſi *gratia, jam non ex operibus*, inquit Apoſtolus Rom. 11. *alioquin gratia, jam non eſt gratia*. Præterea ſi gratia ex ejuſmodi operibus ſive meritis daretur, unus ab altero ſe diſcerneret, haberetque aliquid, quod à Deo non acceperit, contra quod ſcriptum eſt: *Quis te diſcernit? quid habes, quod non accepisti?* Hinc eſt illud Auguſtini Epift. 107. " Scimus gratiam Dei nec parvulis, nec majoribus ſecundum merita noſtra dari. Scimus quibus datur non ſolum ſecundum merita operum non dari; ſed nec ſecundum merita voluntatis eorum quibus datur; quod maxime apparet in parvulis.,

§. 4.

Gratia non datur omnibus.

Dictum adjutorium ſive gratia, cum ſit per ſe efficaci, illis non datur, qui nullum ejus effectum habent; & ideo Epiftola ante citata ait S. Auguſt. " Scimus non omnibus hominibus dari. Scimus eis quibus datur *miſericordiã Dei gratuitã dari*. Scimus omnibus quibus non datur, *juſto Dei judicio non dari*. Porro notatu dignum eſt hæc S. Auguſtinum intelligere de illa gratia, de qua immediate ante pronuntiaverat: *Scimus majoribus ad ſingulos actus dari*; ut hinc conſectarium ſit, illam ipſam gratiam ſine qua nihil boni agere poſſumus, non omnibus hominibus dari: item illam ipſam gratiam, ſine qua nihil boni poſſumus, quibus non datur, juſto Dei judicio non dari. Juſtum illud judicium magis explicat S. Auguſtinus dum de *adjutorio quo* (nos vocamus *per ſe efficaci*) ait: nunc quibus deeſt tale adjutorium, jam pœna peccati eſt; quibus autem datur, ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum., Lib. de corrept. & grat. c. 12. Cave ne hinc inferas, quod ob carentiam gratiæ, ſive adjutorii neceſſarii, ex. gr. ad amandum Deum, abſolvatur quis ab obligatione amandi Deum: nam ut optime S. Thom. *ad multa tenetur homo, qua non poteſt ſine gratia reparante; ſicut ad diligendum Deum & proximum*

& similiter ad credendum articulos fidei : sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ, quod quidem
 auxilium, quibus datur misericorditer datur, quibus autem non datur, ex justitia Dei non datur
 IN PŒNAM PRÆCEDENTIS AUT SALTEM ORIGINALIS PECCATI, ut August. dicit in lib. de
 corrept. & grat. Hæc S. Thomæ 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. Ex quibus rursus confecta-
 rium ex mente S. Thomæ, adjutorium quo, siue per se efficax à S. Augustino assertum,
 etsi sit tale, ut sine illo dilectio Dei & proximi, & similiter fides credendorum haberi
 non possint in hoc statu; nihilominus illud adjutorium in pœnam præcedentis aut saltem
 originalis peccati pluribus non dari. Manifestum est, inquit S. August. ante dicta Epist.
 107. eos qui huic resistunt tam perspicuæ veritati (quod gratia Dei non omnibus ho-
 minibus detur) non intelligere omnino; qua ratione fit dictum: quod omnes homines
 Deus vult salvos fieri; cum tam multi salvi non fiant, non quia ipsi, sed quia Deus
 non vult, quod sine ulla caligine manifestatur in parvulis..... Deus vult omnes ho-
 mines salvos fieri, cum tam multos nolit salvos fieri: ideo dictum est, quia omnes qui
 salvi fiunt, nisi ipso volente non fiunt; & si quo alio modo illa verba Apostolica intel-
 ligi possunt, ut tamen huic apertissimæ veritati, in qua videmus tam multos volentibus
 hominibus, sed Deo nolente salvos non fieri, contraria esse non possint. Quare dici nul-
 latenus potest idcirco parvulos illos non fieri salvos, quod homines ipsi nolint ut salvi
 fiant, negligendo scilicet eis procurare Sacramentum salutis: plerumque enim festinanti-
 bus parentibus & paratis ministris, ut Baptismus parvulo detur, Deo tamen nolente non
 datur, qui eum parvulum in vita non tenuit ut daretur. S. Aug. de bono perf. c. 12.
 Uti ex verbis & sententiis, quibus S. Aug. pronuntiat: Scimus gratiam Dei non omnibus
 hominibus dari, habetur optima idæa gratiæ (discit enim hinc liberatus à non liberato,
 quid in pari causa etiam sibi deberetur) ita ex adverso nocentissima idæa gratiæ habetur
 ex verbis & sententiis Semipelagianorum: illa intelligo, quæ ipsis exprobrat S. Prosper
 cap. 10. de Ingratis, sæpius antehac citata:

*Gratia quæ Christi populus sumus hoc cohibetur
 Limite vobiscum, & formam hanc adscribitis illi:
 Ut cunctos vocet illa quidem, invitetq; nec ullum
 Præteriens, studeat communem adferre salutem
 Omnibus, & totum peccato absolvere mundum:
 Sed proprio quemq; arbitrio parere vocanti,
 Iudicioq; suo, motû se extendere mente
 Ad lucem oblatam, qua se non subtrahat ulli.*

Hic siquidem gratia Christi dicitur omnibus esse communis, & quemadmodum ipsum libe-
 rum arbitrium, ita & gratia; hinc creditur potius ex debito, quam ex misericordia dari.
 Idcirco contra hæc iterum repetimus illud Augustini: " Scimus gratiam Dei non omni-
 nibus hominibus dari, scimus quibus datur misericordia Dei gratuita dari, scimus quibus
 non datur, justo Dei iudicio non dari.

§. 5.

Inscrutabile est cur huic potius, quam illi Gratia detur.

Ur autem illum potius quam istum liberet, aut non liberet, scrutetur qui potest
 iudiciorum ejus tam magnum profundum; verumtamen caveat precipitium Aug.
 Epist. 105. Quod autem personarum acceptorem Deum se credere existimant, si credant
 quod sine ullis præcedentibus meritis cujus vult miseretur, & quos dignatur vocat, & quem

33 *vult Religio sum facit*; parum attendunt quod debita reddatur poena damnato, indebita
33 gratia liberato; ut nec ille se indignum queratur, nec dignum iste se gloriatur, atque
33 ibi potius acceptionem nullam fieri personarum, ubi una eademque massa damnationis
33 & offensionis involvit. S. Aug. Epist. citata 107. "Ex duobus itaque parvulis originali
33 peccato pariter obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquatur: & ex duobus atate jam
33 grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vo-
33 cetur, aut non ita vocetur, *infernabilia sunt iudicia Dei*. Ex duobus autem piis, cur
33 huic donetur perseverantia usque ad finem, illi autem non detur, *infernabiliora sunt*
33 *iudicia Dei*. Aug. de bono persever. cap. 9. In hac doctrina de gratia per se efficace hu-
33 jus status naturae lapsa, quoad substantiam, ut aiunt, inter se conveniunt cum suis Ma-
33 gistris SS. Augustino & Thoma, utriusque Discipuli.

CONCLUSIO SECUNDA.

Doctrina de Gratia per se efficaci anteriori Conclusionem ex-
pressa ducit ad humilitatem, non qualemcumque, sed
eminentem & admodum utilem pro ulteriori gratia
impetranda, & abducit à superbia illi opposita.

§. 1.

Vera Humilitas non postulat falsitatem.

Humilitatis, inquit S. Bernard. tract. de 12. gradib. humil. & superb. talis potest
esse definitio: *humilitas est virtus, qua homo VERISSIMA SUI AGNITIONE sibi vilescit*. Ex
hac definitione patet, quod vera humilitas non requirat falsitatem, cum S. Bernard. di-
cat, *in verissima sui agnitione*: & merito: nam si humilitas falsitatem requireret, vel re-
quireret falsitatem ignoratam, vel agnitam, id est, mendacium: utrumvis ponatur non
posset vera humilitas esse in Beatis, aut existisse in statu innocentiae, nec potuisset fuisse
in Christo, qui tamen virtutum omnium, ac singulariter humilitatis nobis exemplar fuit.
Nec etiam ea in parte, qua falsitatem includeret aut requireret, posset humilitas Deum
habere authorem: vera igitur humilitas non requirit falsam persuasionem, qua quilibet
sibi persuadeat, aut potius sibi persuadere fingat, quod ipse consideratis omnibus, adeo-
que etiam illis quae habet per divinam protectionem ac gratiam, sit inter omnes homines
pessimus: nec minus certum, quod vera humilitas non requirat ut existimes quod quilibet
alius, si interius & exterius per omnia tecum aequaliter à Deo preventus fuisset, cum
eisdem beneficiis divinis melius quam tu fuisset operaturus, nam hoc pacto debuisset ille
se discernere à te, debuisset quoque ille habere aliquid quod à Deo non acceperit, cum
tamen ex supposito, & tu & ipse aequalia à Deo acceperitis. His accedit, quod tam sic
impossibile ut vera sit persuasio, qua sibi quilibet persuadeat quod ipse sit pessimus, aut qua
quilibet sibi persuadeat quod nemo alius tam male ac ipse eisdem gratis fuisset usus,
quam est impossibile, ut quilibet sit positivè, ut aiunt, indoctissimus, aut positivè pau-
perimus.

Vera Humilitas omnino excludit falsitatem contrariam Confessioni Gratiae Christi.

Uti falsitates jam dictas vera humilitas non requirit, ita prorsus respuit falsitatem
veram, qua in opere verè bono ac salutari, Deo sola bene agendi possibilitas, homini
verò ipsa bona actio adscribitur. Prorsus ergo respuit persuasionem, qua credas à Deo so-
lum

lum dari gratiam possibilitatis ; ita ut illa non à Deo, sed à libero arbitrio determinetur ad actum: siquidem hoc pacto homo contra veritatem verbis Scripturæ S. & S. Augustini Conclusionem anteriorem expressam sibi tribuit id, quo solo ipse fit justus, Dei amicus & filius: fit enim talis non per possibilitatem exercendi opus bonum, sed per ipsum exercitium operis boni. Ex quibus confectarium est, quod homo eum in modum persuasus de gratia non determinante liberum arbitrium ad bene agendum, sed determinata à libero arbitrio ad bene agendum, suis viribus adscribat totam suam salutem, sive totum salutis meritum; quod tamen secundum veram humilitatem in hoc statu naturæ lapsæ, non viribus ipsius arbitrii sed gratiæ adscribendum erat, secundum sensum Apostoli dicentis, *non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*: quare, uti vera ac humilis est ista confessio Apostoli: *gratiâ Dei sum id, quod sum*, ita falsa ac superba est illa: viribus liberi arbitrii sum id quod sum. Nec vera proinde, nec humilis est hæc cujusdam confessio: *Domine, posuisti omnia in arbitrio nostro, perinde ac si solis natura viribus regnum obtinendum esset*. Leon. Less. in Opuscul. Disp. de Prædest. & Reprob. Angelor. & hom. sect. 7.

§. 3.

Vera Humilitas Deo adscribit ipsam preparationem ad Gratiam.

Porro uti vera humilitas secundum doctrinam de gratia per se efficaci, anteriori Conclusionem expressam, Deo non falsò, sed verè adscribit bona, quæ ipse nos facere facit per suam gratiam; ita quoque Deo adscribit quòd quis per dona Spiritus sancti aliasque gratias ante acceptas sit in præsentem magis aptus, ut à Spiritu sancto moveatur ad bonum: hæc enim mobilitas sive dispositio ac preparatio ad motum Spiritus sancti tam est à Spiritu sancto, quam ipse motus: de nostro enim nihil habemus nisi mendacium & peccatum; & sine Spiritu sancto in nobis nihil est innoxium, juxta veras illas ac humiles confessiones: *nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum* Conc. Arausic. II. can. 22. *Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innoxium*. Ecclesia ad Spiritum S. per Octavam Pentecostes.

§. 4.

Juxta S. Augustinum Deo adscribendum est quòd hæc illave mala non fecerimus.

Plus dicit S. Aug. dum divinis gratiis sive internis sive externis (sub his comprehendit externam protectionem Dei impediens ne in deteriora, imò ne in pessima concupiscentia nos impellat) deputandum censet, quæcumque non fecimus peccata. "Gratiæ tuæ depono & misericordiæ tuæ, inquit. Confessionum cap. 7. quòd peccata mea, tamquam glaciem solvisti: gratiæ tuæ depono, & quæcumque non feci mala. Quid enim non facere potui, qui etiam gratuitum facinus amavi: & omnia mihi dimissa esse fateor; & quæ me sponte feci mala, & quæ te duce non feci. Quis est hominum, qui suam cogitans infirmitatem, audeat viribus suis tribuere castitatem aut innocentiam suam, ut minus amet te, quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua, quæ donas peccata convertis ad te: qui enim vocatus à te secutus est vocem tuam, & vitavit ea, quæ me de meipso recordantem & fatentem legit, non me derideat ab eo medico ægrum sanari, à quo sibi prestitum est ut non ægrotaret, vel potius, ut minus ægrotaret, & ideo te tantumdem, imò vero amplius diligat, quia per quem videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum se videri tantis peccatorum languoribus non implicari." Idem l. 50. homil. hom. 23. Hic multa commisit & multo-

ruma

rum debitor factus est: ille gubernante Deo pauca commisit. Cui deputat ille quod dimi-
 sit, huic & iste deputat quod non commisit. Adulter non fuisti in illa tua vita praterita
 plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, non-
 dum credens in illum qui te nescientem regebat: hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te
 mihi, servabam te mihi. Ut adulterium non committeres suasor defuit: ut suasor de-
 esset ego feci. Locus & tempus defuit, & ut hæc deessent ego feci. Affuit suasor, non
 defuit locus, non defuit tempus: ut non consentiret ego terrui. Agnosce ergo gratiam
 ejus, cui debes & quod non admisisti. Nullum est enim peccatum, quod fecit homo,
 quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo. Et ad sanctas
 Virg. lib. de S. Virginit. c. 40. Deputate, inquit, vobis tamquam omnino dimissum
 quidquid mali à vobis non est illo regente commissum.,,

§. 5.

Humilitas quæ in confessione Gratiæ consistit est eminent.

Uti nihil vilius peccatis foedissimis & maximis, ita post peccata nihil vilius quam tantæ
 naturæ corruptio sive ad peccandum propensio, ut in peccata foedissima & maxima
 incurreremus, nisi Deus misericorditer impediret. Facile est hinc videre quod singulari-
 ter spectet ad humilitatem agnoscere in se tantam ad peccatum propensionem, adeo ini-
 micam æstimationi propriarum virium. Et ex adverso sicut nihil est eminentius in ho-
 mine, nihil æstimatione dignius, quam quod sit justus, Dei amicus & filius, ita singulariter
 est inimicum humilitati sibi potius, quam Deo adscribere opera illa bona, quibus fit justus,
 Dei amicus & filius. Patet hinc quanto jure ad Demetriadem scripserit S. Prosper, vel
 (ut alii hodie volunt) Eo Pontifex: "humilitatis proprietas est in confessione gratiæ
 Dei., Nota illam expressionem, HUMILITATIS PROPRIETAS, qua significatur, quod
 in illa confessione non sit humilitas vulgaris, sed eminentior. Elegantem rationem suppe-
 ditat S. August. lib. de spir. & litt. cap. 11. "Quia, inquit, qui à gratiæ confessione de-
 flectunt, non vulgariter tamquam ex divitiis, aut membrorum forma aut elegantia,
 cæterisque sive internis aut externis, sive corporis, sive animæ bonis, quæ habere etiam
 scelerati solent; sed tamquam de his, quæ sunt propria bona bonorum quasi sapienter
 instantur; eò autem inflatio seu superbia gravior est, quò bona de quibus quis gloria-
 tur seu inflatur altioris ordinis sunt.,, Quòd etiam rectè observavit auctor dictæ epist.
 ad Demetriadem: ,, aliter, inquit, instantur qui cupiditate excellentiæ singularis omni-
 bus appetunt anteferri, aliter etiam intumescunt, qui Dei auxilium resutantes, quæ
 fieri sine ipsius opere non possunt, in sua perfici virtute contendunt: ,, quasi diceret:
 posterioris excellentiæ ambitum longè graviolem esse.

§. 6.

*Superbia quæ in præsumptione de viribus liberi arbitrii consistit
 est admodum nociva.*

Hinc conficitur, rectè dici quod superbiæ proprietas sit in præsumptione de viribus li-
 beri arbitrii; quemadmodum dicitur humilitatis proprietas esse in confessione gratiæ.
 Quàm utilis est illa humilitas, tam nociva est ista superbia: Hæc enim Deum provocat ut
 gratiam suam denegat aut substrahat: illa ut gratiam augere pergat, juxta illud 1. Petri 5.
 Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: quod singulariter intelligendum de super-
 bia & humilitate jam dictis: siquidem superbis istis specialiter congruit pœna, qua à divina
 gratia

gratia deserti relinquuntur suis viribus, de quibus temere præsumperunt; ita quidem ut qui de illis præsumunt quoad pauciora, mereantur à divina gratia deserti in paucioribus; & qui præsumunt quoad plura, mereantur deserti in pluribus; denique qui quoad omnia, mereantur deserti in omnibus: & hæc ratio est quod teste Apostolo ad Rom. 10. *ignorantes justitiam Dei, & suam quærentes statuere, justitiam Dei non sint subjecti*. Non minus convenit istis humilibus in præmium augeri gratiam: quia humilis illa gratiæ confessio est humilis & admodum opportuna gratiæ petitio. Hinc opportunum fuit authorem & legem gratiæ tunc mundo dari, quando ex peccatis impudicitiae, quæ ante diluvium contigerunt, apparuit infirmitas naturæ humanæ ad resistendum concupiscentiis: deinde ex *infandorum idolorum cultura, quæ omnis mali causa est, & initium, & finis*, à diluvio usque ad datam legem manifestata fuit impotentia intellectus adversus ignorantias, quibus totus mundus eo tempore fuit immerfus, & tot sæculis post datam legem nationes cæteræ à Judaica diversæ; & denique quando à tempore datæ legis usque ad Christum natum ex idololatria aliisque sceleribus patuit in populo Judaico, quod datâ lege, & per eam acceptâ cognitione peccati, voluntas fuerit impotens suis viribus ea quæ faciendâ noscebantur, facere, & quæ omittendâ sciebantur, omittere. Opportunum, inquam, fuit authorem & legem gratiæ, sive abundantiam gratiæ tunc mundo dari, quando in illo totius mundi teatro tam manifeste ostensa fuit triplex illa humani generis impotentia adversus concupiscentias, ignorantias, & peccata ex certa scientia: ut nimirum hinc disceretur antecedentia humilitas, quæ est in confessione gratiæ; atque ita ad gratiæ abundantiam homines disponerentur: quia non sunt bene dispositi ad illam, dum nolunt præ superbia agnoscere ejus necessitatem.

§. 7.

Quomodo Deus electos ab ista superbia liberet & præservet.

I Deirco, inquit August. lib. 2. de pecc. mer. & remiss. cap. 19. etiam sanctos & fideles suos in aliquibus vitiis tardius sanat, ut in his eos minus quam implendæ ex omni parte justitiæ sufficit, delectet bonum, sive cum latet, sive cum etiam manifestum est: ut quantum pertinet ad integerrimam regulam veritatis ejus, *non justificetur in conspectu ejus omnis vivens*. Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam, ne facilitatem in omnibus assecuti, nostrum putemus esse, quod ejus est. Qui error multum est Religioni pietatiq; contrarius. Nec ideo tamen in eis vitis nobis permanendum esse existimemus, sed adversus ipsam maxime superbiam, propter quam in eis humiliamur, & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardentem, simul intelligentes, & quod sic conamur, & quod sic deprecemur, dono illius nos habere: ut in omnibus non ad nos respicientes, sed *sursus cor habentes, Domino Deo nostro gratias agamus: & cum gloriamur in illo gloriamur*. Nos ergo quantum concessum est sapiamus & intelligamus si possumus, Dominum Deum bonum ideo etiam sanctis suis alicujus operis justii aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non à seipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & *suavitatem qua det fructum suum terra eorum*. Hinc Prophetæ, cum turbatione exclamanti: *Sed tu Domine usquequo?* Psal. 6. quid est usquequo? interrogat Augustinus, & protinus respondet Prophetæ eum in modum exclamanti: *Usquequo probes, quia ego subvenio; si enim cito subvenirem, luctamen non sentiret, de tuis viribus superbires, & per istam superbiam numquam ad victoriâ pervenires*. Dicitur est quidem: *adhuc te loquente, dicam: Ecce adsum*: sed Deus cum differt adest, & quod differt adest, & differendo adest: ne præproperam cum implet voluntatem, perfectam non impleat sanitatem. S. Aug. de

verb. Apoft. ferm. 3. cap. 7. ex his patet : quomodò diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum , iis qui secundum propositum vocati sunt sancti : dum ex ipsis peccatis , ex peccatorum reliquiis , ex tardiori tam harum , quàm illorum curatione discunt non superbire de suis viribus , sed humillime de illis sentire. Quod non tantum intelligendum de perceptione per intellectum , sed multo magis de perceptione cordis sive per affectum , ut scilicet intimo quodam cordis affectu sapiant , sentiant , & experientia manibusque quasi palpent , Deum esse qui operatur in illis velle & perficere pro bona sua voluntate.

§. 8.

Alia est Humilitas Veritatis , alia Charitatis.

St humilitas, inquit S. Bernardus, quam nobis veritas parit & non habet calorem : & est humilitas quam charitas format & inflamat, atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit., Sermon. 42. sup. Cant. Priorem vocare licet humilitatem veritatis posteriorem charitatis : hæc proinde proprie loquendo est Christiana virtus, non vero illa : quia teste Aug. non faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores. Quare S. Bernardus in definitione humilitatis in principio hujus conclus. assignatâ, non solum requirit ad humilitatem ut quis habeat verissimam sui agnitionem quæ spectat ad intellectum, sed insuper, ut sibi ipsi in illa agnitione vilescat, quod spectat ad affectum voluntatis. Quare dum humilitatis proprietas dicitur esse in confessione gratiæ Dei, non est intelligenda sola confessio intellectus per agnitionem sive notitiam gratiæ, sed insuper & quidem principaliter, intelligenda est confessio voluntatis, per ordinatum affectum, sive charitatem correspondentem gratiæ Dei per intellectum : Præterea sicut non est censendus, saltem eo quo oportet gradu, habere amorem castitatis, qui in reliquis affectibus aut in moribus non est castus, ita quoque non est censendus eo quo oportet gradu habere amorem humilitatis, qui in reliquis affectibus vel in moribus non est humilis. Non ergo ratione solum superbiæ aut humilitatis spectantium ad cognitionem, dictum est : Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam : sed insuper, & quidem magis ratione superbiæ & humilitatis pertinentium ad amorem, item pertinentium ad reliquos affectus & mores, adeoque ne divinâ gratiâ indignos nos reddamus per superbiâ, non solum advigilandum, ne superbiâ ante descriptam habeamus in agnitione intellectus, sed insuper ne habeamus in amore voluntatis, item ne in reliquis affectibus, & in moribus prout contingit habere illos, qui cum humili speculatione intellectus conjungunt vanas complacentias de sua potentia ad bene agendum, aut alios vanos ac superbos affectus aut etiam mores. Verum hæc nonnihil deflectunt à scopo nostro, qui erat ostendere quod humilitas specialiter habeatur per verissimam agnitionem sui-ipsius, & verissimam agnitionem gratiæ Dei : nec obstat quod mox dictum sit, humilitatem potius in affectu voluntatis, quam in notitia intellectus consistere : quia cuilibet notum est, qualiter voluntas in suis affectibus regatur ab instructione intellectus, & pariter notum est, quod à pietate vel impietate affectuum intellectus illuminari aut obscurari solet.

§. 9.

Præter antedictas Humilitatem & Superbiâ dantur alia.

Esti hæcenus solummodò locuti sumus de humilitate, quæ nascitur ex agnitione potentia gratiæ Dei, non ideo negamus dari alias humilitatis species : dantur enim non pauciores, quam dantur species superbiæ : dantur verò tot species superbiæ, quot dantur

B

species celsitudinis, quæ perversè appetitur; alia namque est species celsitudinis, quam perversè appetit superbus in scientiis, alia quam perversè appetit superbus in potentia regendi alios &c. de quibus cum non spectent ad materiam gratiæ, nihil hic dicimus: propius ad eam accedit superbia, qua quis falso sibi persuadet se habere virtutes, quibus caret, aut habere majores, quàm revera habeat: item qua sibi persuadet se non esse peccatorem, cum revera sit talis, vel leviora aut pauciora peccata commississe, quàm verè commisit. Completa itaque humilitas quatenus circa virtutes & vitia versatur, non solum requirit ut agnoscamus impotentiam virium liberi arbitrii ad bene agendum, sed insuper ne estimemus nos etiam per divinam gratiam fecisse bona, quæ non fecimus: item non solum postulat, ut agnoscamus impotentiam nostram ad vitanda peccata, sed insuper ut agnoscamus nos peccata commississe quæ reverà commisimus, neque iterum consistit illa humilitas in sola agnitione intellectus, sed maxime in amore voluntatis correspondente tali agnitioni. Nec censendum rursus, quod amor ille istius humilitatis habeatur, eo quo oportet gradu ab illo qui in reliquis affectibus & moribus non habet istam humilitatem, id est, humilitatem quæ convenit homini, qui tam parum boni, & tam multum mali fecit; adeoque qui tam parum honorari, & tam multum contemni meretur; item qui in hoc mundo tam parum premiari & tam multum puniri meritus sit. Si necdum videat quanto contemptu, afflictionibus ac pœnis in hoc mundo dignus sit, cogitet quantas pœnas Purgatorii pro peccatis suis venialibus, quomodo æternas pro mortalibus non uno forte titulo sustinere meruerit.

§. 10.

Antedictis non obstat, quod nonnulli de gratia per se efficaci male, & de Humilitate bene senserint.

Contingit quandoque, potissimum in Idiotis, in viris quibusdam alterius potius scientiæ quàm Theologiæ peritis, etiam in semi-theologis, quod de gratia male, de humilitate vero bene, adeoque (quod ex antedictis constat) contradictoria sentiant. Exempli causâ, de gratia dicunt: *Quod omnes homines vocet, & invitet; quod nullum prætereant, siue mundum totum peccato absolvere studeat; proprio quemque arbitrio parere gratiæ vocanti.* De Humilitate vero pronuntiant: *Quidquid boni est in nobis, non esse à nobis.* In his aperte sibi-ipsis contradicunt: etenim si quod in nobis boni est, fateantur non esse à nobis, ergò à nobis non est ipsa bona actio; nam per illam boni sumus: si actio bona non fit à nobis, sed à gratia; necessario sequitur quod non voluntas gratiam, sed gratia potius voluntatem determinet; ergò falsa sunt quæ iidem illi de gratia asserunt: nam si voluntas non determinet gratiam, sed gratia voluntatem; ergò gratia illa non vocat omnes, quia non illos, quos non determinat ad ullam actionem bonam, siue qui bonum non agunt. Similiter non invitat omnes &c. quia non illos rursus, quorum voluntatem actu non determinat ad affectionem aliquam bonam: id est, rursus non illos, qui re-ipsa bonum nullum operantur. Igitur qui ita de gratia, & eum in modum de humilitate loquuntur, si consequenter sentire velint, retractare debent quod de gratia dicunt, vel quod de humilitate affirmant: nam si in sententia sua de gratia persistant, necessum est ut admittant omnino falsum esse: *Quidquid boni est in nobis non esse à nobis.* Etenim si gratia vocet & invitet omnes, dat solummodò possibilitatem, ita ut operationem det voluntas, gratiam possibilitatis determinando ad actum, dum proprio quisque arbitrio paret vocanti. Vel si malint persistere in hac doctrina sua de humilitate: *Quidquid est in nobis, non est à nobis,* jam retractare debent quod de gratia cunctos vocante & invitante, adeoque solam possibilitatem præstante, tradiderunt.

§. 11. Non

Non obstat etiam quod aliqui, qui de gratia per se efficaci non rectè senserunt, humiles reverà fuerint.

EX iis quæ paragrapho 8. dicta sunt, patet quod alia sit humilitas veritatis, alia charitatis; ibidem etiam ostensum est, quod in aliquibus possit reperiri humilitas veritatis sine humilitate charitatis. Nunc superest ut ostendamus, absolute fieri posse, ut in aliquo sit humilitas charitatis sine humilitate veritatis, id est, ut in aliquo sit humilis affectus residens in voluntate, sine vera ac humili notitia gratiæ residente in intellectu. Difficilius quidem id fieri potest in iis, qui vident consequentias Theologicas: nam secundum has ex humilitate charitatis siue charitate humili inferitur non solum doctrina vera de humilitate, sed etiam, ut in superiori §. probatum est, vera doctrina de gratia per se efficaci: & hinc fit ut qui carent humili notitia gratiæ per se efficaci, & potissimum qui habent positivam persuasionem contrariam, soleant ab intellectu, veluti importuno & malo duce impelli ac abduci ab humilitate charitatis. Absolute tamen non repugnat, præcipue in homine imperito reperiri in voluntate charitatem humilitatis, siue humilem affectum amoris; etsi in intellectu existat opinio contraria veritati de gratia per se efficaci: quandoquidem contingere possit, ut intellectus habeat instructiones atque iudicia re-ipsa sibi repugnantia, ut patet ex dictis superiori §. de iis qui gratiam censent dari omnibus, & tamen unà dicunt, *quidquid boni est in nobis non esse à nobis*, sed ab illa gratia, quæ omnibus datur. Præterea absolute fieri potest, ut affectus voluntatis sit difformis à notitia intellectus non solum (quod sæpè fit,) dum notitia intellectus est recta, voluntatis autem affectus obliquus, sed etiam ita ut ex adverso intellectus habeat falsam persuasionem, & voluntas affectum rectum. Quod facilius evenit illis, qui defectu studii Theologici aut profundioris ingenii, non advertunt dissonantiam, quæ intercedit inter notitiam sui intellectus, & affectum suæ voluntatis.

CONCLUSIO TERTIA.

Doctrina de Gratia per se efficaci ducit ad veram Spem, ac salutarem Timorem, docetque cavere vitia generatim, & quædam speciatim.

§. I.

Vera Spes in sola spe gratia innititur.

FAMILIAM tuam Domine, orat Ecclesia Dominica 4. post Epiph. *continua pietate custodi ut qua in sola spe gratia caelestis innititur, tuâ semper protectione muniatur.* Conformiter ad hæc S. Augustinus de bono perseverantiæ, cap. 6. *Tutiores vivimus, si totum Deo damus, non autem nos illi ex parte committimus.* Sic etiam Deum loquentem introducit Auctor Libelli de Imitatione Christi. l. 3. cap. 15. *Maximè cum propria resignatione mihi totum committendum est.* Et alibi: *Cur non te totum mihi committis?* Negari non potest, quin hæc omnia aptissime expriment veram ac Christianam spem, quæ omnino innititur doctrinæ de gratia efficaci primâ Conclusionem expressæ. Etenim gratia per se efficax (verbis Augustini loquor) *facit id faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati. Nam Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, siue infirmitati voluntatis eorum nunc* *ita sub-*

...atum est, ut divinā gratiā indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur. Ut jam teste Apostolo non sit volentis neque currentis, sed miserentis Dei. Porro si gratia quam in prima Conclusionē descripsimus voluntati praebeat vires efficacissimas, si per gratiam illam voluntas humana in hoc statu naturae lapsae indeclinabiliter & insuperabiliter agatur; si jam non sit volentis neque currentis sed miserentis Dei; evidenter concluditur in sola spe gratiae caelestis, innitendum esse, totum Deo dandum esse, & maxime cum propria resignatione totum Deo committendum esse. Quod enim non discedamus à Deo, non est omnino in viribus liberi arbitrii quales nunc sunt: fuerat in homine antequam caderet..... Post casum autem hominis non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere ut homo accedat ad Deum, neque nisi ad gratiam suam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo. Aug. de Bono Persev. c. 7. Ita ergo se res habet juxta doctrinam de gratia, per se efficaci verbis Augustini ante expressam, ut merita quae habemus in hoc statu non recedendo à Deo, item accedendo ad Deum, non nisi ad gratiam suam Deus voluerit pertinere: Gratia vero illa tota est ex Divina praedestinatione, praedestinatio ex mera Dei misericordia. Ex quibus rursus evidens est spem totam ponendam esse in gratia & misericordia Dei, quibus etsi liberrime, tamen efficacissime, facit nos in praeceptis suis ambulare.

§. 2.

Qui Augustini doctrinam de Gratia per se efficaci negant, admittere debent quod potius in sola spe virium liberi arbitrii, quam gratia innitendum sit.

Universa haec velut omnino falsa repudianda erunt, si contra S. Augustinum sentias Deum solummodo dare Gratiam possibilitatis, liberum vero arbitrium dare ipsam actionem, determinando gratiam possibilitatis ad actum. Quomodo enim hoc posito dici poterit quod in sola spe gratiae caelestis sit innitendum? Quomodo quod totum Deo dandum? Quomodo denique quod totos nos Deo committere oporteat? Merita enim quae habemus in hoc statu non recedendo à Deo, item accedendo ad Deum, omnino erunt in viribus liberi arbitrii quales nunc sunt; nec dici poterunt, non nisi ad gratiam Dei pertinere: praedestinatio tota erit ex meritis; nec verum erit, imo nec verosimile illud Apostolicum: non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei: sed è contra potius: est volentis & currentis, non miserentis Dei. Eritque pro antedicta oratione Ecclesiae substituenda haec, velut gratiarum actio à quodam gratiae per se efficaci Impugnatore ferventissimo praeformata. O Domine! posuisti omnia in arbitrio nostro, perinde ac si solis naturae viribus regnum obtinendum esset: quam orationem vel ideo forte facilius recipient alii, quia illius authorem ab insigni eruditione, & vitae sanctitate, in nuperis quibusdam Theſibus adeo commendabilem asserunt.

§. 3.

Doctrina de gratia per se efficaci mire ducit ad salutarem Timorem.

Cum motu & tremore (ait Apostolus Philipp. 2.) vestram salutem operamini: Deus est enim, qui operatur in vobis & velle, & perficere, pro bona voluntate. Qui se existimant stare, videant ne cadant, inquit Trident. sess. 6. cap. 13. & addit: cum timore, ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus & oblationibus, in jeuniis, & castitate. Formidare enim debent &c., ex quibus patet, quod timor qui jubetur his verbis: Qui se existimat stare videat ne cadat, id est, qui etiam his: cum metu & tremore vestram salutem operamini, fit admodum utilis; utpote excitans ad labores, vigilias, eleemosynas, &c.

Ad utilem ac salutarem illum timorem mire ducit doctrina de necessitate gratiae per se efficacijs

efficacis : nam si ad quemvis actum bonum necessaria sit gratia per se efficax , sequitur quod ista gratia careant , qui ejus effectu carent. Ex quo ulterius consequarium est , quod gratia illa non omnibus detur : quibuscumque autem divinitus datur , misericorditer datur : quibus autem non datur , ex justitia non datur , *in pœnam* (ut post S. Augustinum docet S. Thomas) *precedentis , aut saltem originalis peccati*. Si in pœnam precedentis aut saltem originalis peccati non detur ; facile est videre quanto jure timeamus & tremamus , ne gratia ista nobis denegetur : *Quis enim dicere potest mundum est cor meum , purus sum à peccato ?* Prov. 20. *Nam si dixerimus , quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus , & veritas in nobis non est.* 1. Joan. 1. Doctrina igitur de necessitate gratiæ per se efficaci merito timorem justis incutit , dum una ex parte se sine gratia per se efficaci perseverare non posse considerant ; ex altera vero tam multa in sese reperiri , ob quæ Deus , si juste tantum cum ipsis & non misericorditer agere vellet , posset gratiam illam sive donum perseverantiæ non dare. Majorem ex illa doctrina causam timendi habent , qui necdum sunt conversi ; cum ratione peccati mortalis in quo etiamnum existunt , longe magis indigni sint gratiæ per se efficaci ad resurgendum necessariâ. Maximam verò timoris causam habent , qui in peccatum quoddam mortale actu se præcipitant ; quandoquidem de isto peccato numquam prout oportet poenitere poterunt , nisi gratiam per se efficacem poenitendi , sive ipsam poenitentiam largiatur ille , quem actu contemnunt : id est , cujus beneficio maximo indignissimos se reddunt ipsò præsentis factò , quo mortaliter peccant. Hinc S. Paulus postquam pronuntiârat : *cum metu & tremore salutem vestram operamini* , causam metûs & timoris assignat hanc : *Deus est enim , qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate* : quasi diceret , cum metu & tremore salutem vestram operamini , quia nihil boni aut velle aut perficere valetis , nisi Deus illud in vobis operetur , idque pro suo beneplacito ; intellige , nisi operetur per gratiam per se efficacem , non solum quia gratia possibilitatis non propriè ipsum velle & perficere , sed tantum potestatem volendi & perficiendi operatur ; sed vel maxime ob rationem mox assignandam.

§. 4.

Gratia possibilitatis , quam omnibus dari censent , non adducit causam timendi.

SI Deus bonum operaretur in nobis solum per gratiam possibilitatis , non possent illius gratiæ Defensores ullam hinc inferre causam timendi : quandoquidem secundum ipsos gratia possibilitatis & omnibus & semper ita detur , ut absolutè pendeat à solo nutu voluntatis gratiam illam ad actum determinare. Non erit ergo hac in parte timendum justis venialiter peccantibus , non etiam injustis conversionem suam pro libitu differentibus , non denique impiis , vel in ipsa scelerum patratione ; nam gratia ista , ut putant , omnibus datur , & numquam denegatur , non magis quam ipsa arbitrii libertas. Peccatorum occasiones quantumvis propinquæ , vel prout vocare amant , proximæ , eodem titulo vitandæ non erunt ; quia nec in ipsis occasionibus peccatorum propinquis & proximis juxta hanc doctrinam ulli hominum , ullo tempore deerit gratia possibilitatis peccata vitandi. Nec est quod ex hac parte timeant , qui Deo non vocante , imo ne consulto quidem , sese intrudunt in animarum curas , in statum ac munia Ecclesiastica aut secularia quantumvis periculosa : imo nihil illorum poterit censerî periculofum , cum in illis cuilibet & semper adsit , quemadmodum libertas ; ita & gratia possibilitatis , quam proinde voluntatis nutu ad actum , adeoque ad salutem semper determinare valeant : sed nec Simoniacis , aut quibusvis sceleratis , imo Ecclesiæ aut reipublicæ Officiorum furibus & latronibus , eo titulo quidquam periculi imminet , nam gratia ista nec illis ullò tempore deesse potest , non magis rursus quam libertas arbitrii.

Ex

Ex ante-dictis de timore ac timoris vacuitate inferuntur opposita corollaria practica.

EX dictis sequitur primò, quod doctrina Augustini de gratia per se efficaci, justos deterreat à peccatis venialibus committendis, & quod doctrina opposita inclinet, ut justii peccata venialia committere non timeant, saltem eo titulo, quod gratiâ ad perseverandum necessariâ se indignos reddant. Secundò, quod Augustini & nostra doctrinâ de gratia peccatores provocet, ut si hodie vocem Domini audiant, non obdurent corda sua, ne postea dicatur: *Quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo..... tunc invocabunt me, & non exaudiam, &c.* Id est, doctrina ista incitat peccatores, ut cito resipiscant, ne postea resipiscendi gratiam non obtineant. Opposita vero doctrina facit, ut ipsi audeant conversionem suam de die in diem; imò usque ad finem vitæ differre, dum gratiam resipiscendi, quamdiu vita durat, sibi nunquam defuturam credant. Tertiò, quod nostra à mortalibus peccatis patrandis cohibeat (intellige per modum instructionis & directionis) altera vero ad illa audaces faciat, dum sibi persuadent, quod durante libertate arbitrii, nunquam deerit gratia poenitendi. Quartò, quod vera doctrina de gratia cogat peccatorum occasiones deferere, quia in illis opus est majori gratia, quam Deus justissime denegat, specialiter iis qui occasione peccatorum sese ingerendo, per istam præsumptionem omni gratia & multo magis gratia majori se indignos reddunt. Similiter sequitur, quod doctrina de gratia possibilitatis animet, ut peccatorum occasiones non vitentur. Quintò sequitur, quod secundum doctrinam de gratia per se efficaci sit summe periculosum inconsulto aut non vocante Deo in animarum curas, in statum, & munia Ecclesiastica aut secularia, in quibus multis magnisque gratis opus est, sese intrudere; cum hac præsumptione Deus sollicitetur, & quasi impellatur, ut gratiam suam, præcipuè tam copiosam & tam magnam istis subtrahat; cum perindè agant, ac si divinâ gratiâ in occasione istis ad vitandum peccatum non indigerent vel certe illa gratia præsumptuosus istis foret debita. Pariter ex doctrina adversa deducitur non esse necessarium, ut in muniis illis ad eundem Deus consulatur, aut vocatio ejus expectetur. Denique sequitur, quod summe horrendum sit, juxta nostram doctrinam de gratia, manere in functionibus statûs, officii, aut beneficii Ecclesiastici, aut etiam secularis; manere, inquam, in istis functionibus multas ac magnas gratias requirentibus, dum in ejusmodi statum, beneficium aut officium per Simoniam, aut alias malas artes quispiam intravit. Hinc conformiter ad doctrinam de gratia per se efficaci, ejusmodi fures, ut Christus vocat, & latrones à functionibus suis suspenduntur, degradantur, beneficiis suis exuuntur, poenâ non minus salutari quam justâ, non minus ad cavendum mala Ecclesiæ, quam ipsorummet intrusorum perutili. Etenim sicuti in perniciem suam, ita quoque in damnum Ecclesiæ, & infinitarum quandoque animarum intrusi illi, subtractâ sibi gratiâ efficaci sine qua nihil boni agent, manent in antecedentibus functionibus. Quæ omnia etsi vel ipsâ experienciâ, proh dolor! sint notissima, tamen veluti prorsus falsa habenda erunt, si omnibus ac semper detur gratia possibilitatis quam pro nutu suo voluntas determinet ad actum.

CONCLUSIO QUARTA.

Doctrina de gratia per se efficaci ducit ad mansuetudinem,
secus opposita.

§. 1.

Mansuetudo suadetur ex consideratione doctrinae de gratia per se efficaci.

Apostolus ad Titum 3. praecipit : ut Christiani omnes omnem mansuetudinem exhibeant erga omnes homines : *omnem*, inquit, *ostendentes mansuetudinem ad omnes homines*. Mansuetudo namque specialiter decet (uti & humilitas) illos, qui se profitentur discipulos esse istius Magistri, qui dixit : *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Hanc mansuetudinem specialiter exigit doctrina de gratia per se efficaci. *Si praecipuus fuerit homo in aliquo delicto*, ait Apostolus ad Galat. 6. *vos qui spirituales estis ejusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu teneris*. Consideratio nostri ipsorum, ad quam nos hortatur Apostolus ut spiritum lenitatis habeamus, est illa quae conformiter ad doctrinam de gratia per se efficaci videmus nos bonum nec velle, nec perficere, nisi Deus faciat ut velimus & perficiamus; item qua rursus conformiter ad doctrinam de gratia per se efficaci ante explicatam cogitamus gratiae & misericordiae divinae deputanda esse, non solum bona quae facimus, sed etiam mala quae non facimus : hinc namque pronum est, ut mansuetudinem ostendamus erga omnes, bonos scilicet & malos; nam si ad iram nos impellat, quod hi sint peiores quam nos, obstitit doctrina de gratia per se efficaci, secundum quam nullum peccatum est quod facit homo, quod non faceret alter homo, si desit rector à quo factus est homo : si ad iram tentemur quia isti sunt minus boni quam nos, obstat rursus doctrina de gratia per se efficaci, ex qua videmus & quasi palpamus Deum esse, qui magis bonum discernit à minus bonis; ita ut praeter his ille nihil habeat, quod praeter ipsis à Deo non acceperit. Cum ergo se ita res habeat, ut non sit *volentis neque currentis, sed miserentis Dei*; sive proximus peior sit nobis, sive minus bonus; humilis potius compassio, quam superba indignatio & nobis & illi congruit : nobis quidem, ne & ipsi superbia elati per subtractionem divinae gratiae in ruinam praecipitemur; congruit etiam magis illi, quia commiseratione dignus est, quod in pari causa illius minus quam nostrum Deus fuerit misertus.

§. 2.

Mansuetudo ista specialiter requiritur in Confessariis.

Et si omnes ex necessitate gratiae per se efficaci debeant discere mansuetudinem erga omnes, specialiter tamen Confessarii erga suos Pœnitentes : quia vi officii sui quo se medicos spirituales profitentur, debent magis perspectam habere gratiam medicinalem Christi, ejusque proprietates, id est, proprietates gratiae per se efficaci. Debent pariter ratione ex vi officii sui magis nosse corruptionem naturae humanae, sive omnibus communem, sive suis Pœnitentibus singularem, adeoque & corruptionis istius proprietates : jam verò, ut ex dictis patet, tam harum quam illarum consideratio ducit ad mansuetudinem. Experientia etiam, quam quotidie capiunt ex hominum profectibus ac lapsibus, magis ipsos confirmat in notitia gratiae & corruptionis : deinde sicut ira & indignatio Confessarium & monita ejus pœnitenti reddunt suspecta & exosa; ita mansuetudo & compassio utraque faciunt pœnitenti apparere iusta & amabilia. Praeterea cum Confessarii

munere

unere suo fungantur pro Christo humillimo & mansuetissimo ; utraque hæc virtus specialiter in ipsis requiritur , maxime cum pœnitentibus suis non raro varia præscribere debeant , quæ necdum conversis , converti incipientibus , aut conversis adhuc infirmis valde sunt ardua . Nec enim debet , aut potest mansuetudo illa in mitem aliquam crudelitatem transire , qualem habent , qui sub specie mansuetudinis emittunt (quia pœnitenti molestæ erunt) ea , quæ ipsi sive ad curationem , sive ad præsertionem , sive ad profectum sunt necessaria .

§. 3.

Doctrina de Gratia possibilitatis non perinde invitat ad mansuetudinem.

Qui dicunt gratiam divinam in hoc statu naturæ lapsæ non esse per se efficacem , adeoque propriè loquendo non ab ipsa , sed potius à determinatione voluntatis haberi actum , lubentissimè admittunt fieri posse , ut ex duobus hominibus interius & exterius æqualiter à Deo præventis , unus gratiam illam præ altero determinet ad actum ; quinimo quotquot contra manifestam Augustini sententiam , in Scripturis sacris summè fundatam , dicunt prædestinationem (si ræmen prædestinationem vocari liceat) fieri ex prævisione meritorum ; consequenter admittunt , quod gratiam possibilitatis Deus affectu de se indifferenti det omnibus hominibus ; ut proinde non ex Deo , sed à libero arbitrio sit discretio , quæ boni à malis , magis boni à minus bonis , & minus mali à magis malis discernuntur . Hinc ansa facillimè arripitur in statu naturæ corruptæ , ut unus adversus alterum inleatur pro se ipso aut pro alio : nec mirum , cum naturæ nostræ corruptio in hoc suo affectu mirè foveatur , dum quis credit quod ipse aut alius pro quo inflatur potius ex se , quàm ex Deo habeat quod ab altero discernatur : eodem titulo quo hinc nascitur ista inflatio , etiam oritur inde indignatio , amaritudo , & alia vitia mansuetudini opposita , nec quidquam ad illa compescendum valebit istud Apostoli : *quis te discernit ? Quid habes , quod non accepisti ?* Nam ubi antedicta doctrina admissa fuerit , irrita prorsus , & male fundata erit ista redargutio ; siquidem qui præ altero justus aut magis justus , vel minus injustus est , verissimè respondere poterit : ego memet-ipsam discerno ab altero , dum cum illo per omnia æqualiter præventus gratiam possibilitatis meæ voluntate determino ad actum , & pari jure dicet : ego quandoquidem cum altero æqualia receperim , & præ illo actum habeam , aliquid habeo , quod à Deo non accepi , id est , ipsum actum , adeoque totum , cum nullatenus à possibilitate , sed ab actione sive actu quispiam præ altero sit justus , vel magis justus , aut minus injustus .

§. 4.

Doctrina S. Augustini de gratia per se efficaci mirè provocat ad orandum.

Sæctus Augustinus Epist. 121. ad Probam loquitur de triplici orationis specie , quarum prima semper duret , secunda certis horis exerceatur , tertia crebro & brevissime in Deum jaculetur . De prima sic loquitur : *In ipsa fide & spe & charitate continuato desiderio semper oramus.* De secunda in hunc modum : *Ab aliis curis , atque negotiis , quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit , certis horis ad negotium orandi mentem revocamus.* De tertia sic ait : *Dicuntur Fratres in Ægypto crebras quidem habere orationes , sed eas tamen brevissimas , & raptim quodammodo jaculatas.* Prima est veluti ignis in conspectu Dei semper ardens , secunda focum struit , tertia fomentis alit , atque hæc ratione optime impletur illud Christi : *Oportet semper orare , & non deficere.* Luc. 18. Item illud Apostoli : *Sine intermissione orate.* 1. Thessal. 5. Ad quæ omnia mirè allicit & quasi compellit doctrina de

de gratia per se efficaci; si quidem juxta S. Augustinum dicentem: nullum est peccatum quod facit homo, quod non faceret alter homo si desit rector à quo factus est homo; patet inde magna nostra impotentia ad declinandum à malo, adeoque par necessitas orandi: *Et ne nos inducas in tentationem.* Patet ex eadem doctrina non minor, imo major impotentia ut faciamus bonum; ita quidem ut si in tanta infirmitate hominibus relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent; inter tot & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet; August. ex quibus conspicua est summa necessitas orandi, fiat voluntas tua. Præterea cum gratia illa non omnibus hominibus detur, quibus datur misericordiâ Dei gratuita datur, & quibus denegatur justo Dei judicio denegatur. Et hinc æqualis necessitas gemitibus inenarrabilibus interpellandi: *miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.* Deinde gratia illa asserta à SS. Augustino, & Thoma & ab Ecclesia ipsa, vires præbet efficacissimas, ita ut per eam Deus etiam rebelles nostras ad se compellat voluntates: hinc ad orandum allicit potentia tanti auxilii, ut cum ingenti fiducia ac magnanimitate, quemadmodum olim Apostolus, dicamus: *omnia possum in eo qui me confortat.* Ex quo & hoc conficitur, quod nulla officia, quantumvis ardua, dummodo ad ea legitime à Deo, sumus vocati, nos jure possint ad pusillanimitatem aut desperationem provocare; sed potius debeant ad magnanimitatem ac fiduciam, atque ad ferventius & frequentius orandum excitare ut cum Propheta Regio dicamus: *Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo?* Et cum Augustino: *da quod jubes, & jube quod vis.* Denique cum gratia illa debeat singulos actus dare, adeoque & ad singulos actus dari, videmus & palpamus quod oporteat semper orare & non deficere, ut cum Davide verè pronuntiemus: *Oculi mei semper ad Dominum quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* Et alibi: *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commovear.*

§. 5.

Doctrina de gratia Augustini doctrina opposita non perinde ad orandum provocat.

SI gratia, quemadmodum dicunt, omnes vocet inviteturque, nec ullum prætereat, sed studeat ipsa totum peccato absolvere mundum; ita ut proprio quisque arbitrio pareat vocanti: non magis pro illa, quam pro libertate arbitrii bene agendi orandum erit; quandoquidem talis gratia ad istam libertatem requiratur, & idè uti hæc, ita nec illa ulli negetur. Nec refert quod multis gratiam istam habentibus desit ipsa bona actio, quia cum bona actio à voluntate gratiam, quæ tantum possibilitatis est, determinante potius quam à gratia sive Deo dependeat, operatio bona potius à voluntatis determinatione erit expectanda quam pro illa Deus, qui illam propriè non dat, orandus. An interim ulla tunc foret orandi necessitas, non disputamus: sufficit nobis quod saltem erit longè, imo incomparabiliter minor, quam in sententia S. Augustini. Majores nostri in præfatione suæ Censuræ judicant in illa sententia non esse orationem magnoperè necessariam. Plus videtur sequi ex his verbis S. Augustini. *si (malum non facere) ita esset in potestate quomodo fuit ante peccatum priusquam esset natura humana vitiosa, non utique postereretur orando, sed agendo potius teneretur.* Lib. 6. operis imperfecti cap. 15. Consequentiam utcumque vident qui advertunt, quod in primo statu omnibus Angelis & hominibus fuerit datum adjutorium quò possent perseverare si vellent, non quò fieret ut vellent.

§. 6.

Doctrina de Gratia per se efficaci etiam inclinatur, ut multum oremus pro aliis, ac præcipuè pro iis, qui nobis commisi sunt.

Sicut doctrina S. Augustini de gratia inclinatur, ut quis multum ac ferventer oret pro se, ita etiam ut pro aliis, & maxime, ut pro iis, quorum salutem specialius, sive vi officii sibi imposti, sive ratione obligationis permanentis aliunde contractæ, aut etiam vi function-

functionis alicujus transeuntis procurare debet. Quia nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam, & nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Quae autem domus Dei, inquit Augustinus in Ps. 126. & ipsa civitas: domus enim Dei populus Dei; quia domus Dei Templum Dei: & paulo ante: qui sunt isti qui laborant aedificantes? omnes qui in Ecclesia praedicant verbum Dei, ministri Sacramentorum Dei..... nos loquimur foris, ille aedificat intus. Quod in conversione peccatoris, aut profectu justii operatur ipsorummet voluntas, nihil est comparatum illi, quod in ipsis operatur Deus: quod vero in ipsis operatur vox praedicantis aut monentis minus est, quam quod ipsorummet voluntas; imo non aliud operatur vox praedicantis quam lex, de qua scriptum est: *lex iram operatur*; si nimirum desit gratia: haec vero impetratur orando, potissimum si oret ille, qui legitime constitutus est ut ad aliorum salutem dicat, regat, aut alia exterius agat: siquidem hinc fit, ut Deus det voci ejus vocem virtutis, & regimini ejus regimen virtutis &c.

Quod semel scriptum est, Christum orasse: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi*, indubie Christus semper desideravit, & in corde semper oravit ad exemplum illorum omnium, quibus Deus dedit aliquos ad horum salutem. Hinc magnus ille praedicator gratiae eis quibus Evangelium annuntiabat, gratiam illud adimplendi tam frequenter ac ferventer optavit & oravit: ut videre licet ex ipsius Epistolis, potissimum ex earum initio & fine. *Sine intermissione*, scribit Romanis, *memoriam vestri facio, semper in orationibus meis*: sciebat enim: *quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus.* 1. Corint. 3.

Facile quoque est ex haecenus dictis colligere, quod doctrina S. Augustini de gratia, tanto magis excitet ad gratitudinem, (adde & amorem erga Christum) pro justitia, sive meritis à Deo datis, quanto in illis majus agnoscit beneficium, magisque indebitum. Hinc in Apostolo Paulo toties illa gratiarum actio pro justitia ac meritis, quae Deus dedit Romanis, Corinthiis, &c.

Doctrina Augustini de gratia per se efficaci conformis est doctrina de differenda absolute consuetudinariis & aliis consentibus imparatis.

Etsi Deus bonum voluntatis motum efficienter producat, voluntatem determinando ad ipsam conversionem, non solet tamen in peccatoribus potissimum consuetudinariis id facere, nisi praxi ipsi dando delectationes quasdam caelestes, quibus sensim/quamvis absolute aliter possit) ipsos ad veram conversionem praeparet. Vide Sanctum Augustinum, Sermon. 34. de divers. c. 12. & serm. 56. de temporationes allegat Sermon. super Psal. 6. item super 106.

Oportet ergo ut Confessarii se conformando illi modo, quem in ejusmodi peccatoribus convertendis solet tendere Deus, cupiditatem sensim minuens, & delectationem caelestem in illis sensim augens, eisdem peccatoribus praescribant exercitia pietatis ad delectationem caelestem augendam, prout exercitia poenitentiae ad minuendam cupiditatem, & orationes ad utrumque; atque ita (non omitteado etiam sua pro illis orationis & alia pietatis exercitia) eos faciant per gradus ascendere ad amorem Dei praedominantem, sine quo cum nil profutura sit absolutio, facile colligitur quam saepe haec sit differenda: amor namque ille sive Dei dilectio praedominans non mox ut nascitur perficitur, ut perficiatur nascitur: cum fuerit nata, nutritur: cum fuerit nutrita, roboratur: cum fuerit roborata, perficitur. S. Aug. tract. 5. in epist. 1. Joan.

P E R T I N E N S.

Deus in hoc statu etiam immediate determinat voluntatem ut bene agat, non ergo merè per delectationem caelestem indeliberatam; ad malum vero voluntas immediate determinat seipsam, & quandoque ultra vires concupiscentiae praecurrit.

F I N I S.

Theles
Doctorū
Academiae
Lovan.

Th
2170